

Participations & Business Development

De businessunit Participations & Business Development richt zich op het versterken van Gasunie's positie als leidend Europees gasinfrastructuurbedrijf en op het mogelijk helpen maken van de transitie naar een meer duurzaam energiegebruik. De unit doet dat door uitvoering te geven aan de ontwikkeling van nieuwe en bestaande ondernemingsactiviteiten, veelal samen met partners uit de business-omgeving of de financiële wereld, en door op te treden als aandeelhouder in de bedrijven waarin Gasunie een deelneming heeft.

De grensoverschrijdende infrastructuur van Gasunie, in Nederland en Duitsland, vormt de ruggengraat van de gasrotonde. De toevoerwegen van de gasrotonde brengen het gas naar de rotonde toe. Daar kan het worden verhandeld op de Nederlandse handelsplaats TTF en via meer dan duizend exitpunten naar de gebruikers worden gebracht. Ook kan het worden opgeslagen voor later gebruik in ondergrondse bergingen, of via uitvoerwegen worden doorgevoerd naar andere landen. Het systeem zorgt ervoor dat gas vanuit alle windrichtingen, niet alleen vanuit binnenlandse bronnen, maar steeds meer ook vanuit het buitenland (Noorwegen, Rusland en in de vorm van LNG) kan worden aangevoerd naar de Gate terminal in Rotterdam.

Participations & Business Development werkt in de frontlinie van de Gasunie-strategie: de projecten zijn gericht op het versterken van de positie van Gasunie als grensoverschrijdende gasinfrastructuuronderneming in Europa. Door strategische posities in te nemen in de Europese gastransportmarkt versterkt Gasunie ook de gasrotonde en TTF als dominante handelsplaats. Dat is belangrijk voor goede, transparante prijsvorming en voor de leveringszekerheid in dit deel van Europa. Dit is in het belang van handelaren, leveranciers en afnemers van gas en de samenleving als geheel. Daarom werkt Gasunie aan nieuwe op- en afritten voor de rotonde, vaak in samenwerking met business partners. Energie is boven de nationale grenzen uitgegroeid en een internationale aangelegenheid geworden. Door goede posities in te nemen in Europa vergroot Gasunie de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op gasstromen. Gasunie kan er het dienstenpakket mee optimaliseren, door bijvoorbeeld klanten grensoverschrijdende dienstenconcepten aan te bieden. Zo wordt er tegelijk voor gezorgd dat de economische waarde van onze netten in Nederland en Duitsland optimaal blijft. Gasunie wil de capaciteit in die netten zo goed mogelijk benutten. Participations & Business Development werkt daarnaast aan nieuwe domeinen, vooral in het kader van de transitie naar een duurzame energievoorziening.

Topsectorenbeleid

Omdat de energiesector nu al een sterke positie heeft en mogelijkheden biedt om nog verder te groeien, is de sector door het kabinet aangewezen als topsector. Dit houdt in dat de overheid samen met bedrijven en de wetenschap gericht in de sector investeert. Aardgas is een van de thema's van dit beleid en wordt daarmee erkend als een belangrijk terrein van innovatie. Gasunie draagt met kennis en onderzoek bij aan transitie-innovaties als power-to-gas, groen gas en small-scale LNG.

Nord Stream

Het project Nord Stream, waarin Gasunie een deelname van negen procent heeft, is in 2012 volgens plan afgerond, op tijd en binnen budget. Dat is een prestatie van de uitvoerende organisatie van Nord Stream, en is ook het resultaat van de goede samenwerking tussen de aandeelhouders van Nord Stream. Dit project zorgt voor een nieuwe corridor naar de West-Europese markt, voor één van de belangrijkste potentiële leveranciers van Europees aardgas.

Oost-westverbinding compleet

De Gasunie-positie in Duitsland is aanzienlijk versterkt. Dat is met name gunstig omdat de Duitse gasmarkt, samen met de Nederlandse, van centraal belang is in het Europese landschap. Op de route van St. Petersburg tot Londen hebben wij nu een uitstekende positie, via een aantal assets. In 2012 was de oost-westverbinding voor het eerst compleet. De BBL, die gas naar Groot-Brittannië transporteert, maakt daar ook deel van uit. De BBL is intussen zo ingericht dat er ook gashandel tegen de fysieke stroom in – van Engeland naar Nederland – kan plaatsvinden. Daarmee vormt de BBL een solide verbinding tussen de twee grootste gashandelshubs van Europa, en heeft ze gewonnen aan functionaliteit en kracht.

LNG

De LNG-terminal Gate, waar Gasunie samen met Vopak hoofdaandeelhouder van is, functioneert sinds de opening in 2011 perfect. Ook het economisch rendement, gebaseerd op langjarige capaciteitscontracten met de klanten, is goed. Sinds de kernramp in Japan wordt er meer LNG naar Azië getransporteerd. De stijgende prijs in Azië heeft de positie van LNG in Europa verzwakt. De vooruitzichten zijn echter bemoedigend. Nieuwe projecten in Australië zullen de LNG-schaarste in Azië afdekken en de VS maken grote stappen een gasexporterend land te worden. De verwachting is dat er vanaf 2015 aanzienlijk meer LNG op de wereldmarkt komt, waardoor de verhouding kan normaliseren.

Green Deal

Gate terminal neemt LNG in en levert dit als gas weer aan het net. Maar er openen zich momenteel ook grote perspectieven voor een gebruikersmarkt van LNG in vloeibare vorm. LNG zal een waardevolle rol gaan spelen, met name in de transportsector. Zo is in het MARPOL-verdrag bijlage VI in verschillende stappen aangescherpt. Dit is een internationaal verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen. MARPOL staat voor 'MARine POLLution' (zeevervuiling) en bijlage VI betreft de luchtverontreiniging. Het verdrag is door de IMO (International Maritime Organization, de scheepvaartorganisatie van de Verenigde Naties) opgesteld. Door een eerste aanscherping van het verdrag vanaf 2015 voor de gebieden rond de Noordzee en de Baltische Zee zal LNG een uitkomst worden voor schepen die nu nog op stookolie of diesel draaien. De emissies van schepen, alsmede de uitstoot van zwavelverbindingen en fijnstof, kunnen door het gebruik van LNG aanzienlijk worden verminderd.

Daarom ontwikkelen we, samen met Vopak, faciliteiten bij de terminal die kleinere hoeveelheden kunnen verwerken. Het uiteindelijke besluit valt in de eerste helft van 2013, maar de voorbereidingen zijn al ver gevorderd. Er zijn inmiddels afspraken gemaakt met Shell als launching customer, terwijl ook met andere klanten gesprekken gaande zijn. Er wordt gewerkt aan plannen

om niet alleen in Rotterdam, maar ook verder stroomafwaarts infrastructuur neer te leggen, als onderdeel van de Green Deal 'Small-scale LNG' uit de zomer van 2012. Denk daarbij aan de bevoorrading van scheepvaart in het milieugevoelige Waddengebied.

Groen gas

Groen gas is een opkomend fenomeen dat maatschappelijk zeer relevant belooft te worden. Groen gas, via vergisting verkregen, kan een wezenlijke bijdrage leveren aan de verduurzaming van de energiemix in Nederland. Maar er is nog een lange weg te gaan om de volumedoelstellingen te halen. De markt voor biomassa is in Nederland nog niet stabiel. Naar verwachting zal het belang van groen gas in de toekomst veel groter worden. Het vergassen van biomassa zal straks mogelijkheden bieden voor verdere schaalvergroting. Samen met onder meer het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) ontwikkelen we momenteel de benodigde technologie.

Zuidwending

Zuidwending is in januari 2011 opgeleverd en heeft in 2012 het eerste complete operationele jaar gedraaid. Zuidwending is een ondergrondse opslag voor G-gas, die – bijvoorbeeld in de spitsuren – snel kan innemen en uitzenden. Dat draagt bij aan de flexibiliteit van de gaslevering. Dit wordt van steeds groter belang omdat de productie van weersafhankelijke duurzame energiebronnen zoals wind- en zonne-energie niet goed in de pas loopt met de vraag naar energie en sterk kan schommelen. Bij een toenemend aandeel hernieuwbare energie in de mix zal dus steeds meer flexibiliteit nodig zijn. Begin 2012 heeft Gasunie Zuidwending tijdens de koude periode het zogeheten Elfstedenarrangement aangeboden aan zijn klanten. Dit arrangement bood de mogelijkheid om binnen de bestaande flexibiliteitscontracten tijdelijk gebruik te maken van gas toebehorend aan Gasunie Zuidwending en de daarbij behorende opslagruimte.

Splitsing gas- en elektriciteitsbeurs

Er is in 2012 intensief gewerkt aan de splitsing van APX-ENDEX in twee autonome entiteiten: de een richt zich op de elektriciteitsspotmarkt en clearing-diensten en de ander op de derivaten- en spotgasmarkt. Het gasgerelateerde deel van het bedrijf is gericht op de derivaten- en spothandel rond de succesvolle virtuele handelsplaats TTF in Nederland, de Engelse On the day Commodity Market (OCM) en het Belgische gashandelspunt Zeebrugge (ZTP). ICE, een toonaangevende operator van mondiale gereguleerde futures-beurzen, clearing-huizen en over-the-counter-markten, heeft daarbij op 26 maart 2013 een meerderheidsbelang (79,12%) verworven. Gasunie behoudt als huidige aandeelhouder van APX-ENDEX de overige 20,88%. De transactie zorgt voor meer liquiditeit en transparantie op de continentale Europese gas- en elektriciteitsmarkt ten gunste van alle marktpartijen, waaronder klanten en consumenten.